Marie I

Původ materiálu
Marta Židková
Pořadí v lekci
17

Téma

Není snadné být matkou Spasitele…

Cíl

Nevnímat Marii jen jako přitakávající dívenku, ale jako ženu, která se rozhodla důvěřovat Pánu Bohu. Přijala dítě, které bylo i nebylo její, a neměla s tím zvláštním synem vůbec jednoduchý život.

Pro učitele

Výkladové poznámky

V katechetických přípravách je příběh Marie několikrát pečlivě zpracován viz například: Marie má dítě, Narodil se z Marie Panny, Návštěva u Marie, Navštívení Marie a její chvalozpěv.

Marie není „nadlidská“ ani nedotknutelná, nejedná se o nějaký vzor mateřství nebo pasivní poslušnosti. V jejím příběhu se mísí zvláštní směs rolí: je mladičkou Židovkou, venkovankou oslovenou Božím poslem; zaskočená a nepřipravená přijme úlohu, která ohrožuje její pověst i život; stane se matkou Spasitele z královského rodu Davidova… bojí se a rozhodne se nebát; zaskočeně poslouchá i zaníceně zpívá; miluje své děti včetně prvorozeného Ježíše – a ten jí opakovaně dá najevo, že je tu hlavně a předně pro druhé, jiné, cizí…

Vztah k Ježíši tak musel být probojovaný, láskyplný i bolavý.

Úskalí

V Marii se před námi otevírá obrovské téma víry, důvěry, spolehnutí se ruku v ruce s neporozuměním, odmítáním a dáváním přednosti jiným lidem (ze strany Ježíše), složitost rodinných vztahů…

Marii není věnován velký prostor. Jiným ženám, jiným postavám se Bible věnuje víc. Nový zákon je ohledně informací o Marii až zvláštně skoupý. Mariin příběh po troškách, po kousíčcích problikává evangelii. Její obraz si sami musíme skládat, přemýšlet o ní. Občas je tendence sklouznout k vnímání Marie jako tiché, málomluvné, přitakávající dívky. Přitom třeba její chvalozpěv tuto představu totálně boří.

Postavu / příběh Marie dělíme v těchto materiálech do dvou úloh. V této první části se zaměřujeme na její roli matky malého a dospívajícího Ježíše. Ale i tak je potřeba promyslet si, který z motivů zdůrazníme. Přijetím andělem oznámené situace to nekončí. Naopak začíná. Se vším, co s sebou role matky Spasitele nese. Neporozumění, ztráty, napětí, ohrožení, jinakost, spousta otázek, bolest.

Odkazy

Narození a dětství Ježíšovo Mt 1 a 2. L 1,26–56; L 2. Ježíšova rodina Mt 12,46–50; Mt 13,53–58, Mk 3,31–34, Mk 6,1–5. L 4; L 8,19–21; svatba v Káni J 2,1–12

Pro děti

Předškoláci

Znáte Betlém? Máte o Vánocích nějaký doma? Třeba z postaviček z Rolničky? Nebo nějaký jiný? Marie, miminko Ježíš, Josef. Taková hezká rodinka…

Ono to bylo složitější…

Víte, kde jste se narodili? Někdo možná doma, v teple. Většina z nás asi v porodnici. Tam bylo čisto, sestřičky se staraly o maminku a později i o vás, pan doktor nebo paní doktorka vás přišli zkontrolovat, i maminku. Ta se mohla vyspat, umýt, dostala tam najíst…

A vaši se na vás asi dost těšili! Jméno vám vybrali…

U Marie to bylo jinak. Hodně jinak.

To, že bude mít miminko, jí přišel říct anděl! Nebyla na to vůbec připravená! A tenhle Boží posel jí jen tak klidně řekne, že se jí narodí dítě. Že si to Pán Bůh přeje a že se nemá ničeho bát. A taky jí rovnou řekne, jak se bude to její miminko jmenovat. Prý Ježíš. To jméno znamená „Pán Bůh/Hospodin zachrání“. A že tohle maličké dítě jednou zachrání celý svět…

Tak si to představte – mladá dívka, proti ní anděl, a říká jí, že bude mít miminko, které bude vládnout světu…

Ta Marie musela být úplně mimo. Určitě nerozuměla tomu, proč přišel ten posel od Pána Boha zrovna za ní. Vůbec to nebyla jednoduchá situace! Nebyla vdaná, bude mít miminko… Co na to řekne Josef, kterého měla ráda a chtěli mít svatbu?! Musela mít z toho úplně bolavou hlavu. (Naštěstí přišel anděl i za Josefem, a vysvětlil mu to. A ukázalo se, že Josef byl moc hodný muž. Měl Marii moc rád. A tak se o ni postaral. I o Ježíše. Byli jeho rodina a on je miloval. Marii, Ježíše a později i další děti.)

Představte si, že i když to bylo takhle komplikované a nečekané, tak Marie se rozhodla, že teda jo. Že se toho nebude bát. Když to Pán Bůh takhle chce, tak to musí mít nějaký dobrý důvod a ona to teda tak vezme. A bude to tak. A nebude se bát a bude se z toho radovat! Věřila Pánu Bohu. Že on ví, co dělá, a ona udělá to, co Pán Bůh potřebuje.

Moc statečná ta Marie byla. Hodně ji obdivuju!

Ale asi taky potřebovala podpořit. Vždyť to byla tak těžká situace! A tak jí moc pomohlo, když se vydala na návštěvu za těhotnou Alžbětou. To byla její příbuzná, asi něco jako sestřenice. Na rozdíl od mladičké Marie byla Alžběta na miminko naopak moc stará, a přesto byla (díky Pánu Bohu) taky těhotná! Alžběta Marii s obrovskou radostí uvítala. A hned Marii řekla, že ví, že Marie čeká jedinečné dítě! Pána celého světa. A když to Marie uslyšela, tak začala zpívat! Zpívala o tom, že Pán Bůh je vždycky s těmi, kdo ho potřebují, s maličkými, se slabými, a i s ní. A že se jí stane veliká věc! Dokázala do té písně dát svou radost, i své starosti, ale hlavně svou víru. Víru, že Pán Bůh s ní bude, bude i s tím maličkým miminkem, co už jí roste v břiše, a že je nikdy neopustí. A že všechno dobře dopadne a nemusíme se ničeho bát. Řeknu vám, to je teda víra!

Ono to totiž pak bylo hodně náročné.

Neporodila miminko v porodnici, ale ve špíně někde v chlívě. A utéct museli, celá rodina, s úplně maličkým čerstvě narozeným Ježíšem do bezpečí. Josef se o ně postaral! On byl vážně skvělý člověk, manžel i táta!

A i později to bylo náročné. Když Ježíš byl malý kluk, choval se jinak než další děti. Přemýšlel i mluvil jinak. Pro Marii to bylo těžké. Úplně mu nerozuměla. Ale vždycky se snažila, i když se to často nepovedlo. Ale hodně přemýšlela o tom, jakého zvláštního vzácného syna porodila. A že s ním má Pán Bůh nějaké velké plány…

Je možné povídat si o nesamozřejmosti – mít dítě. Že je to veliký dar. Každé z dětí je veliký dar. Vzácný pro rodiče, babičky, dědečky, i pro Pána Boha. Někdy je to moc těžké, mít dítě. Když kolem třeba zuří válka, hodně strachu, nejistot. A přesto se děti rodí… Můžeme spolu s dětmi vyjádřit velkou vděčnost za bezpečí, za život, za rodiny, sourozence.

Můžeme si podávat „miminko“ a povídat si o těch, které máme rádi, kdo se jako miminka narodili na tenhle svět, třeba už jsou i dospělí a staří, a přesto jsme všichni Boží děti.

Na velký papír můžeme s dětmi lepit obrázky dětí, dospělých i starších lidí – společně vytvoříme koláž Božích dětí. Parádní by bylo, kdyby se podařilo třeba použít fotky lidí ze sboru, ostatní tam domalovat, povídat si o tom, jakou velkou rodinu tvoříme. Díky Pánu Bohu, Marii, Josefovi, Ježíšovi…

Pomůcky: Betlém, obrázky „boží rodinky“, „panenka Ježíš“, připravené obrázky lidí, dětí i starších lidí z časopisů, velký papír, lepidla…

Mladší školní děti

Marie byla mladá židovská holka, co bydlela na malé vesnici a měla ráda Josefa. Moc hodného Josefa! A chtěli se vzít! Všechno to měli hezky naplánované a těšili se.

A pak z ničeho nic jednoho dne Marii anděl oznámí, že bude mít dítě. Jen tak se před ní objeví a řekne jí to. A že to dítě nebude tak úplně její, bude Boží, Pán Bůh s ním má veliké plány, bude to složité a náročné… a prý se nemá bát.

No umíte si to představit? Andělé, Boží poslové, vždycky vyřizovali a vyřizují vzkazy od Pána Boha. A tenhle jí přijde říct, jí, úplně obyčejné, mladé neznámé dívce, že bude mít syna a ten bude Boží.

Myslíte, že tomu rozuměla? Že to pochopila? Já si to nemyslím… To ani nejde pochopit. A určitě to chtělo čas, a přemýšlení, a taky asi modlitby…

Ale Marie to přijala. A přijal to i ten její Josef! Protože ji měl moc rád a protože i jemu anděl přišel promluvit do duše. A vysvětlit mu, že to miminko, Ježíš, bude veliký dar, a že se má o něj postarat. O něj i o Marii. A Josef ho poslechl. Ježíše měl rád, vychovával ho, staral se o něj, opatroval a ochraňoval ho. Josef byl pro Marii obrovská opora. S ním dokázala zvládnout i ten veliký šok, že bude matkou Božího syna.

Celý život se to snažila pochopit. Čím je ten její syn zvláštní, proč se narodil zrovna jim, co tím Pán Bůh vlastně myslel.

Ono to s tím Ježíšem totiž nebylo vůbec snadné. To samotné narození – ve špíně, chladu, ve chlévě… Už to muselo být hrozné.

A pak hned museli utéct. Do Egypta, před Herodesem a jeho vojáky. Josef je zachránil! Postaral se o svou ženu i svého maličkého syna. Musel to být skvělý člověk.

Ale i později, když Ježíš rostl, užili si s ním svoje. Chodil, kam neměl, bavil se s lidmi, se kterými se malé děti normálně moc nebaví… Choval se prostě jinak. A Marie to někdy líp, někdy hůř zvládala. Ostatní její děti asi taky měly své – všechny děti dávají svým rodičům zabrat, ale Ježíš to v té své hlavě měl od mala prostě jinak. A Marie si na to pořád a pořád musela zvykat.

Tři dny ho třeba hledali s Josefem po Jeruzalémě, když se jim ztratil. A nakonec ho našli v chrámu, kde si povídal s velmi vzdělanými mnohem staršími muži. Bylo mu dvanáct! To je asi tak šestá třída! A i později, když už byl vlastně dospělý, tak se Marie snažila pochopit, proč se tak zvláštně chová. Věděla a viděla, že je zvláštní. Že má zvláštní moc a dokáže zařídit a vyřešit spoustu situací. Chtěla ho podpořit, pomoct, pochopit. Ale ne vždycky se trefila do toho, jak Ježíš věci myslel a chtěl.

Třeba jednou na svatbě – když tam hosté vypili už všechno víno a vypadalo to, že to bude dost ostuda (mít nachystáno málo pohoštění pro pozvané hosty, to byl tehdy dost propadák), tak Marie se do toho vložila. Navedla ty, co měli obsluhu na starosti, aby vtáhli do situace Ježíše, že on si s tím určitě poradí. Marie to věděla, věřila tomu! Ježíš to tenkrát úplně nechtěl. Neměl rád, když na něj koukali jako na nějakého kouzelníka, ale nakonec udělal to, co si Marie přála. Pomohl zachránit situaci. Oba vlastně pomohli zachránit situaci, Ježíš i Marie. A svatba mohla pokračovat a byla asi super. Jen to mezi ním a mámou Marií možná trošku skřípalo. Ale Ježíš věděl, že se Marie snažila. Snažila se pomoct, snažila se nějak propojit to, co o svém synovi pochopila, jak ho viděla, jak mu rozuměla. I když to bylo asi hodně složité.

A Ježíš ji měl rád. To určitě jo. Moc rád.

A Marie měla moc ráda toho svého zvláštního syna. Kterého porodila a dali mu s Josefem podle andělských instrukcí jméno Ježíš – to znamená „Hospodin / Pán Bůh zachraňuje“. Marie věřila, že Ježíš svým vlastním způsobem ten svět kolem nás opravdu zachrání. Když to Pán Bůh slíbil. A s tím do toho šla…

Můžeme si s dětmi sednout na zem, vytvořit kruh a doprostřed každý může postupně dát „nějaké dítě“ (použít můžeme postavičky, ale lepší možná budou nějaké kamínky, kaštany, kostičky…). Spolu si tak můžeme připomínat ty, za které jsme moc rádi, že se narodili, že tady na světě jsou – sourozenci, kamarádi, rodiče, prarodiče… Do toho kruhu patříme všichni, jsme Božími dětmi. Každý z nás může někoho potěšit, přinášet radost, mít důležitou roli.

Nakonec můžeme přidat do kruhu Ježíše. Taky dítě, nečekané, zvláštní, Mariino i Boží. Narodil se stejně jako my, patří k nám, my patříme k němu…

Marie měla dítě, které přineslo radost celému světu, i když se to třeba moc nevědělo a neví. I když ji to zaskočilo, věřila Pánu Bohu. A dítě se narodilo a dospělý Ježíš pak splnil svou úlohu.

Stejně jako Marie, když tu těžkou úlohu – být matkou Spasitele, přijala.

Starší školní děti

Dal Ježíš té Marii zabrat, to zas jo. Vůbec to s ním neměla snadné.
Už to, že se jí narodí tak brzy, a naprosto nečekaně! Už to byl šok. Zvládla to, ale jednoduché to tedy určitě nebylo. Anděl Gabriel si přijde a prý: Porodíš Spasitele! Syna Božího. A dáš mu jméno Ježíš.

Jen si to představte: mladičká dívka, někde z hor, z malé vesnice, kde se nic neutají… a je, nebo tedy brzy bude, těhotná. A není vdaná… Skandál je pro to slabé slovo.

Nevíme, co se Marii honilo hlavou. V první chvíli. Ani v té druhé. Ale nějak si to přebrala.

A ta na první pohled nenápadná a obyčejná dívka čelila tedy té neplánované situaci doslova čelem. A srdcem. A zpěvem! Marie zpívá: V Bibli ženy zpívají často. V písni vyzpívají to, k čemu by jinak nedostaly prostor. Moc mluvit na veřejnosti nemohly, to jen muži. A nečekalo se od nich nic chytrého ani důležitého. Marie všem vytře zrak. Zpívá – chválí Boha hluboce, z celého srdce, z celé duše. „Má duše Boha velebí… učinil se mnou veliké věci… je mocný… mocnější než mocní tohoto světa… zvedá nahoru ty, které jiný shodili… nakrmí všechny, kdo mají hlad… drží slovo!“

To je Pane chvalozpěv! Zůstane navždycky zapsaný v Bibli, hned ze začátku Lukášova evangelia, stane se nejznámějším chvalozpěvem ze všech! Kdo by to byl řekl… do Marie…

Marie do toho spadla po hlavě. Nikdo se jí moc neptal, jestli to tak chce. Být matkou Božího syna. Být tou, díky které na tenhle svět přijde naděje, světlo, odpuštění.

A že za to zaplatí vysokou cenu. Tohle dítě nebude úplně její. Nebude mu rozumět. Budou si k sobě asi hodně muset hledat cestu. Bude ohrožené od samotného narození. A celý jeho dospělý život mu někdo půjde po krku. A nakonec ho uvidí umřít…

Není snadné být matkou Spasitele…

Přesto do toho Marie šla. Přijala ten zvláštní úkol, od Boha. Přijala, a nejspíš se s tím celý život vyrovnávala.

Začalo to hned Ježíšovým narozením – v chlévě, v cizím prostředí, ve špíně, nejistotě, nebezpečí. Rodit miminko v chlévě, to nechcete. A ona to zvládla. I díky Josefovi. Je totiž veliký dar mít po boku tak dobrého člověka. Josef ji v tom nenechal. Boží posel mu vysvětlil situaci a on to přijal. Taky asi moc nechápal, co se děje, a hlavně, co bude dál, ale nenechal v tom Marii samotnou. Je po jejím boku, když na svět přichází dítě Ježíš, a taky mu vděčíme za Mariin

a Ježíšův život. Hned po Ježíšově narození poslechne varování ve snu a utíká se svou mladičkou ženou a maličkým synem do ciziny. Před Herodem a jeho vojáky, kteří pozabíjí všechny malé chlapečky v Betlémě a okolí. Je to hrozně drsná a smutná doba. Marie je ale s Josefem v bezpečí.

A i později se o něj mohla opřít. Vychovávají spolu nejstaršího Ježíše a později přibudou i jeho bratři Jakub, Josef, Šimon, Juda, a taky sestřičky.

Ježíš se ale vždycky choval trochu jinak. Už odmala. Když už byl dost velký, aby s nimi zvládl každoroční cestu na svátky do Jeruzaléma, div z něj nedostane Marie infarkt. Celá rodina spolu s přáteli se účastnila ve městě bohoslužeb, a když slavnost skončila, vyrazili domů. Máma s tátou, Marie a Josef si mysleli, že se Ježíš přidal k ostatním poutníkům, ale večer, když ho chtěli sehnat a nachystat na spaní, tak zjistili, že nikde není. Nikde! A tak se celí vyděšení vrátili do města. A tam ho všude hledali. Musely to být strašné nervy. Marie musela být totálně vyděšená. Tři dny ho nemohli nikde najít! A pak ho našli, jak si vykládá s moudrými a vzdělanými muži, klade jim různé otázky, naslouchá, diskutuje. Jen si to představte! No Marie se neudržela: „Synu, cos nám to udělal? My tě s tátou všude hledáme! Vyděšení, úzkostí skoro nemůžeme dýchat. Tolik jsme se o tebe báli!“ A Ježíš? „Jak to, že jste mě hledali? To je přece jasné, že budu tady! Kde bych jinde byl, než tam, kde se jedná o mého Otce?“

No chápete? Tehdy bylo Ježíšovi asi dvanáct… Marie ani Josef to tedy nechápali. Vůbec tomu nerozuměli. Ale tenkrát se Ježíš zvednul, rozloučil se s učenci a vrátil se s rodiči domů, do Nazaretu.

A byl asi fajn syn. Poslouchal je, píše se v Bibli. Nějaký čas tedy ještě vyrůstá pod Mariinou a Josefovou výchovou. Ale jen nějaký čas…

Marii bylo jasné, že má Ježíš zvláštní schopnosti. Snažila se tomu přijít na kloub. Napoprvé se jí to, pravda, moc nepovedlo. Stalo se to hned ze začátku, když Ježíš začal kolem sebe shromažďovat své učedníky. Marie, Ježíš a jeho učedníci se potkali na svatbě. A na ní se vypilo všechno víno. Už nebylo, co hostům nalít. Marie to chtěla s Ježíšem nějak pořešit a šla mu to říct. On ale neměl v plánu nějak se ukazovat, ukazovat své schopnosti. Marie ale věděla, že Ježíš dokáže tu blbou situaci zachránit. A tak, i když si to Ježíš nepřál, řekla místním služebníkům, že mají Ježíšovi důvěřovat a udělat všechno, co jim řekne. A taky že jo. Ježíš dal instrukce a přinesená voda se změnila ve víno a svatba mohla vesele pokračovat. A jeho nejbližší učedníci pochopili, uvěřili, že mají mezi sebou někoho velmi vzácného.

Tenkrát to spískala Marie a asi se na ni nakonec Ježíš moc nezlobil. Ještě několik dní po té svatbě strávili všichni společně…

A potom, potom se do toho Ježíš už pustil naplno.

A Marie? Marie o všem, co s ním do té doby zatím zažila a prožila, přemýšlela. Nesla si to životem a mockrát se k tomu v myšlenkách vracela. Protože tušila, že tohle zvláštní dítě jí ještě dá zabrat…

Liturgie

Písně

Má duše Boha velebí (Svítá 176); *Ave Maria* (Svítá 6); *Marie má dítě* (Svítá 181); *Zázrak* (Svítá 220); *Poslal Bůh anděla* (Svítá 264); *Díky za toto krásné ráno* (Svítá 45); *Moudrost mi, Pane, dávej* (Svítá 189); *Svatba v Káni* (Svítá 156); *Dítě v chlévě leží* (Svítá 49); *Hosana* (Svítá 74); *Tomu, kdo pro žal hlavu věší* (Svítá 339)

Biblický text k zapamatování

Hle, počneš a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš. (L 1,31)

Rituál

Učitel dětem: Pán Bůh nás má rád!

Děti se můžou rozhlížet a říkat si navzájem: I tebe!

Okénko do bohoslužeb

Znáte ty obrázky, jak Marie chová Ježíška, celá spokojená, usměvavá a šťastná? Zdání klame… To, že budete mít dítě, vám přijde oznámit anděl, porodíte ho v chlívě, odmala mu jdou po krku, nerozumíte, proč se tak divně chová, o čem to a s kým to mluví, je to vaše dítě a vlastně taky není… Dává přednost jiným… Ale pořád vám v hlavě hraje vzkaz od anděla, že je to dítě Boží… A že se nemáte bát… Marie byla možná mladá a nevzdělaná holka, ale byla nesmírně statečná, důvěřovala Pánu Bohu tak, jako málokdo a celý život se pokoušela pochopit, koho to vlastně porodila… A zpívala… „Má duše Boha velebí“! Máme se ještě hodně co učit!

Modlitba

Pane Bože, prosíme, nezlob se, že úplně nerozumíme tomu, co od nás potřebuješ, co bychom měli dělat. Moc bychom si přáli být aspoň trošku jako Marie. Taky všemu nerozuměla, ale dokázala se na tebe spolehnout.

A radovat a zpívat. Chceme se to učit. Amen.

Katechetické cykly

Ženy v Bibli

Biblický odkaz (kat)

Matouš 1

Matouš 2

Lukáš 1,26–56

Lukáš 2

Matouš 12,46–50

Matouš 13,53–58

Marek 3,31–34

Marek 6,1–5

Lukáš 4

Lukáš 8,19–21

Jan 2,1–12